

Is kiezen verliezen?

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES IN DEPOTS IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR TOEPASBARE SELECTIECRITERIA

STUDIEDAG

vrijdag 20 februari 2009 | Congres- en Erfgoedcentrum Lamot · Mechelen

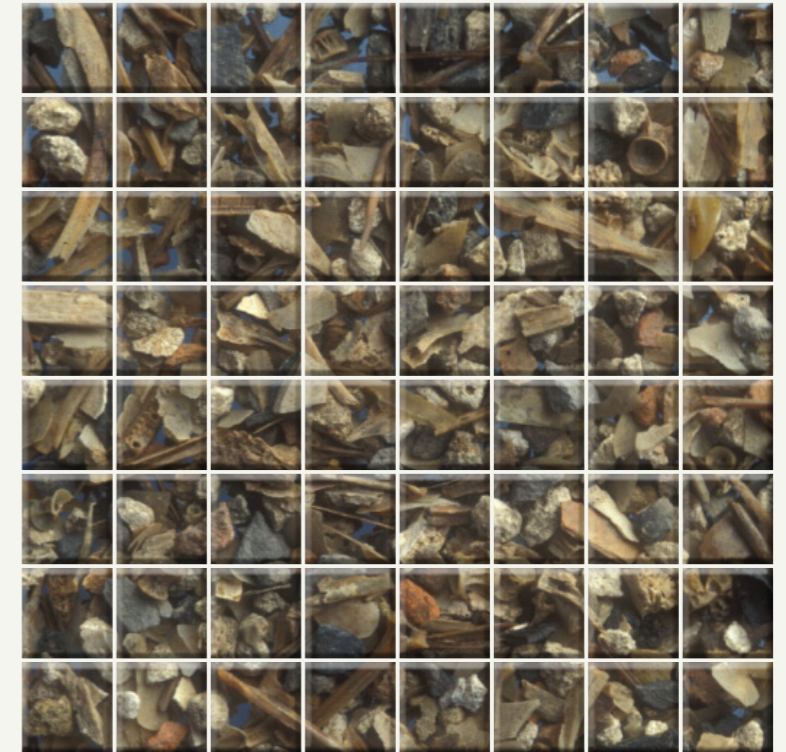
Is kiezen verliezen?

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES IN DEPOTS IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR TOEPASBARE SELECTIECRITERIA

Het toekomstige erfgoeddepotbeleid heeft nood aan algemeen aanvaarde en werkbare criteria en standaarden. Archeologische depots kampen met een specifieke problematiek. Met de groei aan opgravingen en dus vondstenmateriaal komt de sector voor een nieuw probleem te staan: de toenemende nood aan opslagmogelijkheden en -ruimte. Deze studiedag wil één aspect belichten, de selectieproblematiek.

In de voormiddag wordt het thema vanuit de praktijk ingeleid en vanuit enkele onderzoeksdisciplines aangekaart. Vier sprekers situeren kort hun collectie en duiden de problematiek, vertrekkend vanuit gekende en herkenbare situaties. In een tweede reeks lezingen geven experts en deskundigen aan de hand van concrete praktijkvoorbeelden toelichting over het wetenschappelijk belang van het archeologische materiaal, ook met het oog op toekomstig onderzoek.

In de namiddag belichten we de problematiek vanuit juridisch standpunt en vatten we in een 'keynote' de stand van zaken samen voor te starten met een panelgesprek en open debat onder leiding van een moderator. De deelnemers worden uitgenodigd om de problematiek mee scherp te stellen en om een aanzet te geven tot haalbare en door het werkveld gedragen oplossingen.

Is kiezen verliezen?

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES IN DEPOTS IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR TOEPASBARE SELECTIECRITERIA

Voormiddag-
sessie

1

Liesbeth Van Camp

Depotbeheerder · Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed

NATUURLIJKE SELECTIE?

KWETSBAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED IN HET DEPOT

In het archeologisch depot van het VIOE wordt een erg diverse collectie bewaard. Een relatief groot deel van die collectie bestaat uit kwetsbaar archeologisch erfgoed. Samen met het conservatieatelier worden grote inspanningen geleverd om dit materiaal duurzaam te bewaren. Toch zijn er belangrijke keuzes nodig. Een doordacht selectiebeleid kan bijdragen tot verantwoorde keuze bij het behoud van dit kwetsbaar erfgoed.

Wouter Lammens

Collectieregistrator · Abdijmuseum Ten Duinen 1138

SELECTIE BINNEN DE COLLECTIE BOUWMATERIALEN VAN HET ABDIJMUSEUM TEN DUINEN 1138

Het museum bezit een groot aantal middeleeuwse bouwmateriaal. De beschikbare opslagruimte is echter zeer beperkt. Ook na de reorganisatie van het museumdepot kan slechts een selectie van de collectie hier worden ondergebracht. Deze bijdrage belicht de selectiecriteria die al binnen het museum worden toegepast, maar wil ook uitnodigen tot het formuleren van bijkomende praktische richtlijnen.

Maarten Berkers

Depotarcheoloog · Dienst Stadsarcheologie Gent

SELECTIE IN DE STAD

De grote hoeveelheden archeologische vondsten die worden aangetroffen bij opgravingen in een stadscontext zorgen voor een grote druk op het depot van een stadsdienst. De verscheidenheid en rijkdom van het materiaal vormen naast het enorme volume de voornaamste problemen. In hoeverre kan een doordachte selectie van archeologisch materiaal hier een oplossing voor brengen?

Bart Robberechts

Archeologische Werkgroep Holsbeek

DE GROTE SCHOONMAAK. HET LOT VAN MENIGE PRIVÉCOLLECTIE IN VLAANDEREN

Vlaanderen telt een ongekend – ongetwijfeld groot – aantal archeologische privécollecties. Maar wat gebeurt er wanneer de vereniging ermee stopt of de amateur verhuist of overlijdt? Dan volgt meestal de grote schoonmaak. Als na afloop toch wat vondsten bewaard blijven, dan is dat meestal om sentimentele en/of esthetische redenen en zelden vanwege hun wetenschappelijke waarde. Maar het kan ook anders: de collectie-Boschmans.

Is kiezen verliezen?

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES IN DEPOTS IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR TOEPASBARE SELECTIECRITERIA

Voormiddag-
sessie

2

Bieke Hillewaert

Archeoloog · Raakvlak

AARDEWERK UIT OPGRAVINGEN. BEWAREN OF AFSTOTEN?

Het leeuwendeel van de meeste archeologische depots bestaat uit aardewerk. Duizenden kilo's materiaal, gaande van scherven tot volledige potten. Een berekening van de opslagcapaciteit van het nieuwe depot van Raakvlak leert dat er nog voor tien jaar ruimte voorzien is. Vooruitschuiven van het probleem is geen oplossing. Kunnen we, naar voorbeeld van het buitenland, nadenken over selectie- en – onvermijdelijk – afstotingscriteria?

Anton Ervynck

Bioloog · Onderzoeker dierlijke resten

Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed

SCHEIDEN DOET LIJDEN. HET LOT VAN ECOLOGISCH MATERIAAL IN EEN ARCHEOLOGISCH DEPOT

Bodemmonsters, planten- en dierenresten worden binnen de Vlaamse archeologie beter dan ooit ingezameld. Na studie kan een deel daarvan weer weg maar een ander deel zal steeds als referentie en als nog te ontginnen archief bewaard moeten blijven. Overheden, universiteiten en bedrijven staan daarbij voor verscheurende keuzen. Wetenschappelijke selectiecriteria kunnen echter het leed verzachten.

Marit Vandenbruaene

Fysisch antropoloog · Onderzoeker menselijke resten

Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed

CATACOMBEN VAN VLAANDEREN?

De VIOE-depots herbergen duizenden menselijke resten. Elk skeletindividu waarover voldoende archeologische gegevens beschikbaar zijn komt in aanmerking voor een fysisch-antropologisch onderzoek. Bij de beslissing welke menselijke resten in depot moeten worden bewaard en beheerd spelen naast wetenschappelijke criteria als een goede bewaringstoestand en het opleveren van veel (biologische) informatie ook ethische vragen een rol.

Frans Doperé

Onafhankelijk onderzoeker in middeleeuwse architectuur

Lode De Clercq

Zelfstandig bouwhistoricus en conservator

DE ROL VAN LAPIDARIA IN HET ACTUELE BOUWHISTORISCHE ONDERZOEK

Soms is het lapidarium de enige plaats waar onderzoek naar het oorspronkelijk bewerkte steenoppervlak mogelijk is. Losse bouwelementen laten bovendien toe om onderzoek te doen op vlakken die in een intact gebouw onmogelijk kunnen worden bestudeerd. Daar kunnen steenhouwtechnieken, lijnen ter voorbereiding van het steenhouwen, steenmerken en sporen van verbindingstechnieken tussen bouwstenen onderling worden opgespoord. De conservatie van stenen of steenachtige materialen stelt soms hogere eisen dan men zou vermoeden door de aanwezigheid van bijvoorbeeld afwerkingslagen of door de aanwezigheid van in water oplosbare zouten.

Natalie Cleeren

Zelfstandig conservator

Archeologische conservatie en restauratie L&C vof

DE ZIN EN ONZIN VAN HET BEWAREN VAN 'ONLEESBARE OBJECTEN IN VERVAL'. CONSERVATIE ALS SELECTIEMECHANISME

Geen enkel voorwerp, hoe goed het er bij opgraving ook uitziet, komt na een eeuwenlang verblijf ongehandeld uit de bodem. De meeste archeologische vondsten zijn fragieler dan ze lijken. Vaak volstaan eenvoudige ingrepen om erger te voorkomen, het actieve verval een halt toe te roepen en verlies aan informatie te vermijden. Voor een aantal categorieën moet echter de vraag gesteld worden hoe zinvol het is te bewaren zonder correcte preventieve conservatie.

Is kiezen verliezen?

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES IN DEPOTS IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR TOEPASBARE SELECTIECRITERIA

Namiddag-
sessie

Michiel Deweydt
Advocaat

JURIDISCHE ASPECTEN OVER EIGENDOM EN GEBRUIK VAN ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

Het eigendomsrecht van archeologische vondsten wordt nog steeds geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek (1804). Dit betekent dat een archeologische vondst nog steeds wordt beschouwd als een 'schat'. De overheid kan geen oudheidkundige vondsten opvorderen van de vindsters en/of eigenaars, zodat er steeds een overeenkomst zal moeten worden gesloten tussen de eigenaar en de overheid, het museum of het depot. De vraag rijst dan ook hoe archeologische vondsten optimaal beheerd kunnen worden op basis van de bestaande wetgeving.

Joke Bungeneers
Consulent provincie Antwerpen · dienst Erfgoed

BEWAREN: HOE EN WAAROM

Het besef dat alles bewaren niet langer houdbaar is, raakt stilaan algemeen aanvaard. Maar selectiecriteria voor archeologische collecties zijn een heikel punt. Er groeit eensgezindheid om te opteren voor selectie 'ter vernietiging' in plaats van 'ter bewaring', onder strikte voorwaarden, onder meer inzake studie en onderzoek. Een archeologisch depotbeleid moet niet enkel oog hebben voor praktische problemen en het daarbij behorende kostenplaatje. We moeten evenzeer durven nadenken over 'waarom bewaren we'.

PANEL

Luc Bauters, *denkgroep archeologische collecties*

Natalie Cleeren, *conservatie en restauratie*

Anton Ervynck, *Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed*

Patrick Monsieur, *Universiteit Gent*

Reinoud Van Acker, *provincie West-Vlaanderen*

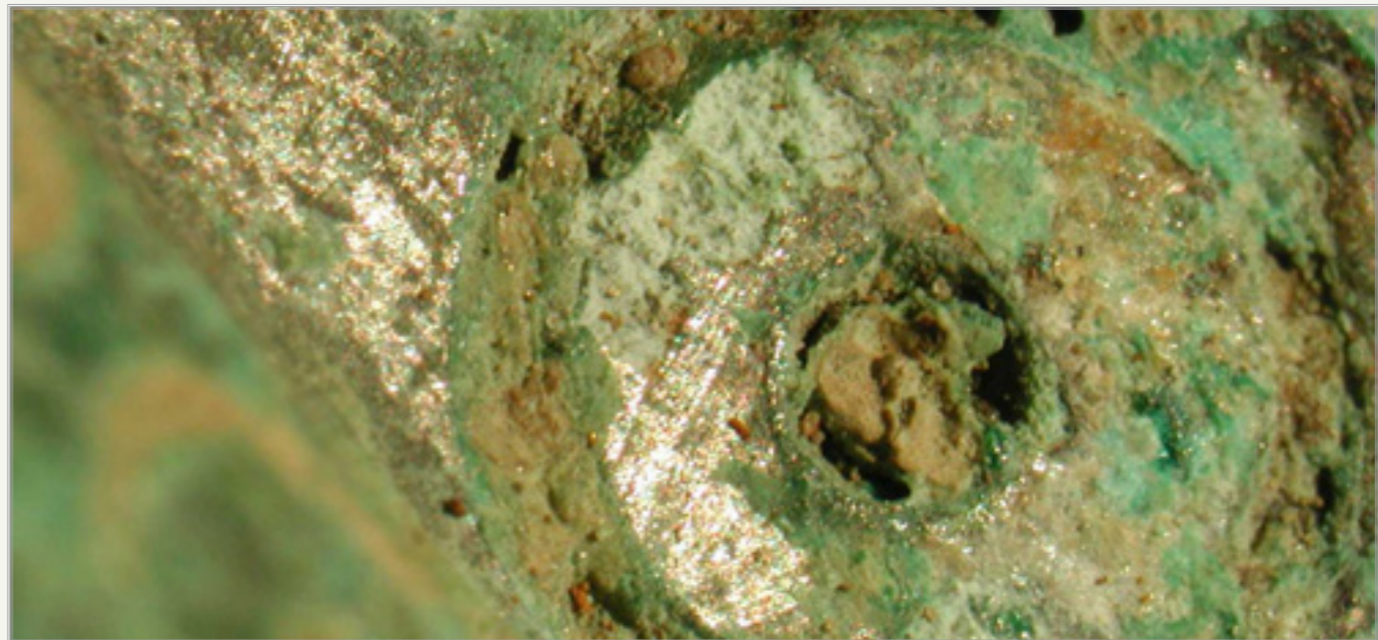
Dirk Vanclooster, *Abdijmuseum Ten Duinen 1138*

Moderator: Iris Steen

Programma

08.30 ontvangst
09.00 verwelkoming
09.30 lezingen: depotproblematiek
10.30 pauze
11.00 lezingen: onderzoeksproblematiek
13.00 broodjeslunch
14.00 lezing: juridische aspecten
14.20 inleiding op het panelgesprek
14.30 panelgesprek en debat
16.00 conclusie

We sluiten de dag af met een drink, aangeboden door de provincie Antwerpen

Is kiezen verliezen?

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES IN DEPOTS IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR TOEPASBARE SELECTIECRITERIA

DATUM

Vrijdag 20 februari 2009

LOCATIE

Congres- en Erfgoedcentrum Lamot
Van Beethovenstraat 8/10
2800 Mechelen

INSCHRIJVEN

Inschrijven kan enkel digitaal via:

www.provant.be/cultuur/erfgoed

vóór 10 februari 2009

Een routebeschrijving naar het congrescentrum
vind je op www.lamot-mechelen.be/nl/route.html

DEELNAME

Deelname is gratis

Deze studiedag is een initiatief van de denkgroep archeologische collecties in een praktische organisatie van de provincie Antwerpen in samenwerking met het Congres- en Erfgoedcentrum Lamot en met steun van het Provinciaal Archeologisch Museum Ename

